

Mattilsynet
Hovedkontoret
Tilsynsavdelingen - landdyr og
dyrehelsepersonell
v/seniorrådgiver/veterinær Tor Arne Moen
Postboks 383
2381 BRUMUNDDAL

Ref:
e-post 17. april 2012

Vår ref.
12/28436

Dato
27. april 2012

HOLDFORSKRIFT STORFE – SPØRSMÅL ANGÅENDE PERMANENT FØRINGSPLASS VED UTEDRIFT

Veterinærinstituttet har mottatt en henvendelse fra Mattilsynet datert 17.04.2012 hvor det anmodes om en vurdering av faktorer som medfører kvalitetsforringelse av fôr til storfe på utegang. Henvendelsen er kopiert inn bakerst i dette dokumentet.

Det stilles to konkrete spørsmål til Veterinærinstituttet:

1. *Hvilke forhold anser VI har størst betydning for dyrevelferden ved slik (dvs utendørs) fôring; kvalitetsforringelse av fôret av klimatiske årsaker (pga nedbør/utvasking, sollys?), forurensing (pga søle, jord og avføring) eller eventuelt andre forhold (muggdannelse/gjæring)?*

Mikrobiologisk kvalitetsforringelse (mugg, gjæring) av grovfôr kan være et betydelig problem. Det er tiden fôret ligger ute, og været, som har betydning for denne kvalitetsforringelsen. Det er særlig der det tar lang tid (dager) å spise opp en porsjon (oftest en utlagt rundball) man får problemer, det vil si der det er få dyr eller dyrene samtidig har tilgang på annet attraktivt fôr (beite). Tid til mugning og gjæring har sammenheng med klimatiske forhold. I den kalde årstid vil fôret holde seg lenger enn når omgivelsestemperaturen er høyere. Mye nedbør slik at fôret blir vått, fører til raskere mugning, mens solpåvirkning fører til raskere gjæring av surfôr. Kvalitetsforringelse av utlagt fôr forårsaket av regn/fukt/sol i seg selv antas å ha mindre betydning. Tørrestoffprosenten i fôret er avgjørende for hva slags sopp som vokser opp, men fôr med høyt tørrestoffinnhold kan få like høye sopptall i løpet av en gitt tidsperiode som fôr med lavt tørrestoffinnhold. Det er soppartene som dominerer, som vil være ulike.

Varmegang i fôret kan være et problem, spesielt om våren når temperaturen stiger. Varmegang kan like gjerne skje ved fôring med rundballer inne, f.eks. i tallesystemer.

Muligheten for forurensing av fôret med avføring/sølevann vil være avhengig av hvordan det fôres (på bakken eller fra fôrbrett/rundballeholder) og grunnforholdene rundt fôringsplassen. Ved en permanent fôringsplass vil området bli utsatt for stor tråkkbelastning, og forskriften krever derfor fast dekke. I tillegg vil det i de fleste tilfeller være behov for jevnlig skraping av møkk. Ved bruk av permanent fôringsplass er det ekstra viktig å heve fôret fra bakken (f.eks. bruke fôrhekk). Hvis man ikke har anlagt en permanent fôringsplass med fast dekke, benyttes gjerne rundballeholdere som da flyttes når bakken begynner å bli opptråkket. Dersom dyrene har rikelig med fôr, vil de i liten grad tvinges til å ete forurenset fôr som er dratt ned på bakken. Fôring rett på bakken er vanlig ved måltidsfôring til hest, sjeldnere til storfe. I tilfelle slik fôring er det viktig at fôret legges ut på ren snø eller et tørt, ikke forurenset område, men risikoen for forurensning blir nødvendigvis større når dyrene kan trække i fôret.

2. *Hvor mange døgn kan fôret ligge ute uten takoverbygg før fôret ikke lenger kan brukes av kvalitetsmessig grunner slik at det går ut over næringsopptaket av betydning for god helse og velferd? I velferdsforskrift hest § 25 er angitt 1 døgn.*

Generelt vil 1 døgn være dekkende for surfôr/rundballe, men dette avhenger av værforholdene. Ved kuldegrader vil fôret kunne holde seg flere dager. Fôr med litt redusert, men i utgangspunktet akseptabel mikrobiologisk kvalitet og som har vært lagret med redusert oksygentilgang (silo, rundball), vil kunne bli ekstremt dårlig i løpet av noen timer når det blir utsatt for tilstrekkelig oksygen og ellers optimale forhold for mikroorganismene. Høy vil normalt kunne ligge ute lenger dersom det er beskyttet med tak mot nedbør og annen fukt. For rundballegras anses andre faktorer enn takoverbygg å ha størst betydning for holdbarheten.

Konklusjoner: Risiko for forurensing av fôret med fekalier/jord kan reduseres gjennom enkle tiltak. Risiko for kvalitetsforringelse av rundballegras gitt i rundballeholder eller på fôrbrett vil i stor grad avhenge av tiden det tar før fôret er spist opp. Generelt vil det sjelden være problemer der utlagt fôr spises opp innen ett døgn. Klimatiske faktorer virker inn på holdbarheten, først og fremst temperaturen. Mikroorganismer kan vokse i ulike tørrstoffprosentert som er aktuelle i rundballefôr. Ved høyfôring vil takoverbygg som gir beskyttelse mot nedbør ha betydning for holdbarheten. Takoverbygg i seg selv er imidlertid ingen garanti for at fôret holder seg mange dager, og det er all grunn til å være oppmerksom på kvaliteten på rundballegras som blir liggende over flere dager, uansett om det fôres inne eller utendørs.

Vennlig hilsen

Merete Hofshagen
seksjonsleder

Seksjon for sjukdomsforebygging og dyrevelferd

Cecilie Mejdell
forsker

Vedlegg

VEDLEGG

Veterinærinstituttet mottok denne henvendelsen fra Mattilsynet på e-post 17. april 2012:

Til Veterinærinstituttet

Hovedkontoret har fått henvendelser fra Mattilsynets regionkontorer om tilsyn med regelverksetterlevelsen av bestemmelsen i holdforskrift storfe § 24 om at permanent fôringsplass skal være overbygget ved driftsformen utegang dvs når storfe holdes ute hele året.

Holdforskrift storfe (kursiv og egen utheving):

§ 24. *Driftsformer med utegang/kaldfjøs*

Ved driftsformer med utegang/kaldfjøs skal bestemmelsene i § 4, § 5, § 6, § 8, § 9, § 11, § 13, § 14, § 15, § 16, § 17, § 18, § 19, § 20 og § 21 være oppfylt.

I tillegg gjelder følgende:

Storfe som har sitt aktivitets- og/eller fôringsområde ute, skal ha tilgang til liggeplass som gir tilstrekkelig beskyttelse mot vind og nedbør. Minimumskravet for liggeområde er 3 tette vegger og tak, og mulighet for å tette den 4. veggen hvis været eller andre forhold tilsier det. Liggeplassen skal være dekket av halm eller lignende materiale som har liten varmeledningsevne og holder underlaget tørt. Liggeplassen skal være drenerert, og den skal ikke ligge slik at vann kan renne inn fra områdene rundt.

Driftsformer som innebærer at kyr og kalver oppstalles sammen, skal inneholde et eget kalvegjemme på den luneste plassen av liggeområdet og hvor voksne dyr ikke har tilgang.

Det skal avsettes særskilt plass for dyr som trenger spesielt tilsyn. I den kalde årstiden skal egnet rom som kan varmes opp, og som er tørt, godt strødd, trekkfritt og med et varmeisolerende underlag være tilgjengelig for slike dyr, i rimelig nærhet til de andre dyra. Det skal være mulighet til å ta kyr inn i egne kalvings-/sjukebinger før kalving. Dette rom skal være tørt, godt strødd, trekkfritt og med varmeisolerende underlag.

*Grunnen under fôringsplasser og andre sterkt belastede områder, skal ha fast dekke. **Permanent fôringsplass skal være overbygget.** Utearealer og utmarksbeite som dyr bruker, skal være egnet til formålet, og skal kontrolleres jevnlig med henblikk på forhold som kan påføre dyra fare for skader og lidelser.*

Det skal være tilgang til et egnet sted hvor personell kan skifte klær, vaske seg og rengjøre utstyr. Det skal være innlagt varmt og kaldt vann.

Kravene til oppstalling og husdyrrom gjelder ikke dyr på beite i vanlig beiteperiode.

Permanent fôringsplass er ikke definert.

Ved utegang ansees beskyttelse av fôret for å bevare kvaliteten som meget viktig for dyrevelferden som det legges stor vekt på.

Primært skal overbyggingen beskytte fôret mot kvalitetsforringelse pga klimatiske forhold som nedbør/regn og sollys/varme (?). Overbyggingen kan også beskytte fôret mot forurensing (jord/søle, urin og avføring), og utilgjengelighet (snø).

Permanent fôringsplass knyttes i hovedsak til bruken og relateres til hvor mye/lang tid den samme plassen (geografisk punkt) brukes. Er bruken av vedvarende/varig karakter, som mesteparten av tida, er dette tungtveiende for å anse plassen som permanent (som dermed utløser krav om overbygg).

Andre momenter kan ha betydning for om en plass regnes som permanent bl a hvor solid fôringsplassen er. En solid plass, eventuelt med bærende konstruksjoner, er mer vedvarende/varig enn enkle/primitive plasser.

1. Hvilke forhold anser VI har størst betydning for dyrevelferden ved slik fôring; kvalitetsforringelse av fôret av klimatiske årsaker (pga nedbør/utvasking, sollys?), forurensing (pga søle, jord og avføring) eller eventuelt andre forhold (muggdannelse/gjæring)?
2. Hvor mange døgn kan fôret ligge ute uten takoverbygg før fôret ikke lenger kan brukes av kvalitetsmessig grunner slik at det går ut over næringsopptaket av betydning for god helse og velferd? I velferdsforskrift hest § 25 er angitt 1 døgn.

På forhånd takk for svar.

Vennlig hilsen

Tor Arne Moen

seniorrådgiver/veterinær

Mattilsynet, hovedkontoret, tilsynsavdelingen – landdyr og dyrehelsepersonell

Telefon: 51 68 43 52

Besøksadresse: Høyland, Kyrkjevegen 332, Sandnes

Felles postadresse: Mattilsynet, Hovedkontoret, Felles postmottak, Postboks 383, 2381 Brumunddal
postmottak@mattilsynet.no

www.mattilsynet.no www.matportalen.no